

Thora Center

Oftest stillede spørgsmål

1. Hvad er seksuelt misbrug?

Seksuelt misbrug opstår, når en voksen eller et barn oplever, at andre voksne eller andre børn overskrider vedkommendes grænser seksuelt. Seksualiseringen kan være af både psykisk og fysisk karakter, og kan bestå i alt fra kærtegn, kys, gentagne verbale ytringer om personens kønsorganer, bryster og andre legemesdele til oralt, analt og genitalt samleje eller onani med eller foran offeret.

2. Hvem bliver misbrugt?

I princippet kan alle mennesker blive udsat for et seksuelt misbrug, som foregår på tværs af køn, alder, social status og landegrænser. Særligt udsat er dog omsorgssvigtede børn og unge, som kommer fra dysfunktionelle familier.

3. Hvad kaldes de forskellige typer af overgreb?

Voldtægt kaldes den type af overgreb, hvor en voksen mand eller kvinde med fysisk eller psykisk vold tvinger en anden mand eller kvinde til samleje eller andet seksuelt samvær.

Incest forekommer, når børn eller unge fysisk eller psykisk seksuelt misbruges (se 1) af et ældre familiemedlem. Typisk står barnet i et afhængighedsforhold til den voksne, som kan være mor, far, bedsteforældre, onkler eller tanter. Men også ældre søskende kan begå incest mod mindre søskende. Overgreb kan også begås af personer, som enten permanent eller midlertidigt udfylder et familiemedlems rolle, eksempelvis stedforældre eller ældre -søskende.

Pædofili er betegnelsen for en seksualdrift, der er rettet mod børn. Den pædofile er typisk en voksen person, der har eller ønsker at have et seksuelt forhold til et barn. Det kan både være drenge og piger.

4. Hvorfor sker de seksuelle overgreb?

Der er flere forskellige årsager til, at der begås seksuelle overgreb. Ofte er der en forestilling om, at krænkeren har et motiv, der går ud på bevidst at være ond og

skade sit offer mest muligt. Det kan være tilfældet, men krænkeren kan også have et motiv om udelukkende at få kærlighed fra sit offer. Et overgreb kan også være forbundet med en krænkers forsøg på at udleve sine fantasier. Nedenfor beskrives fire forskellige krænker typologier. Det er sjældent, at en krænker udelukkende er én bestemt type, og inddelingen er kun relevant for overblikkets skyld.

- Hos den *kærlighedssøgende* krænker finder der en følelsesudvekslingsproces sted. Denne krænker type har ofte en positiv hensigt, og overgrebet er kendetegnet ved at være ikke-voldeligt og uden trusler om vold. Hvis der findes et magtmotiv fra krænkerens side, er det lille, og krænkerens hensigt kan karakteriseres som et misforstået forsøg på at få kærlighed.
- Hos den *panseksuelle* krænker finder der en erotisk udvekslingsproces sted. Krænker typen er kendetegnet ved at have en positiv hensigt. Krænkeren anvender ikke vold endsige truer herom. Der kan være et magtmotiv til stede, men ikke nødvendigvis. Overgrebene består af skyldinducerende forførelse, hvorunder alt seksualiseres.
- Hos den *fjendtlige* krænker finder der en aggressions- og vredesudvekslingsproces sted. Krænkeren har en negativ hensigt og er ofte voldelig også med trusler herom. Der findes et magtmotiv hos krænkeren, som ofte ønsker at skade sit offer.
- Hos den krænker, der udøver grov *voldtægt*, finder der en ubevidst raseriudvekslingsproces sted. Overgrebet er kendetegnet ved, at krænkeren har en negativ hensigt, og denne vil ofte true og anvende fysisk vold, som kan være livstruende for offeret. Krænkerens motiv vil primært være at håndhæve sin magt i forhold til offeret, og vedkommendes raseri vil være ude af kontrol.

5. Hvor og hvordan sker et seksuelt misbrug?

Et seksuelt misbrug kan finde sted overalt. I hjemmet, hos naboen, i skolen, i fritidsordninger, i børnehaver, i idrætsklubber eller i naturen. Er ofrene børn og unge, vil en krænker uden for den primære familie ofte forsøge at indlede relationen ved at opbygge et tillidsforhold hos offeret. Når tillidsforholdet er opbygget, har krænkeren således en bedre mulighed for at få adgang til barnet eller den unge. Sker overgrebet inden for den primære familie, vil der typisk i forvejen være et tillidsforhold og/eller et afhængighedsforhold mellem offer og krænker.

6. Hvilke skadevirkninger ses hos børn, der har været seksuelt misbrugt?

Angst, depression og adfærdsforstyrrelser vil være almindelige symptomer hos børn, der har været seksuelt misbrugt. Herudover vil børnene typisk have vanskeligheder med:

- *Traumatiseret seksualitet.* Ofte vil barnet opleve, at kærlighed og nærhed kan sammenblandes med seksualitet. Virkningen ses specielt i de tilfælde, hvor omsorg og overgreb blandes.

- *Svigt.* Barnet vil ofte føle sig svigtet, når det bliver krænket af en person, som det stoler på og har tillid til.
- *Stigmatisering.* Barnet kan føle sig stigmatiseret, dvs. det vil opleve sig anderledes end andre børn. Det vil ofte føre til, at barnet udvikler et negativt selvbillede.
- *Magtesløshed.* Barnet kan føle sig magtesløst, fordi der ikke bliver taget hensyn til dets følelser og ønsker; hvorfor det vil opleve sig som invaderet.
- *Tilpasningssyndrom.* Da overgrebet ofte har en karakter af hemmelighed, vil barnet dele virkeligheden op i to: den virkelighed, som barnet har til fælles med andre mennesker, og den virkelighed, som barnet har sammen med krænkeren. Således må barnet kunne tilpasse sig begge situationer, og tilpasningsstrategien kan medføre, at misbrugssituationen betragtes som en tilsyneladende normal begivenhed for barnet.

7. Er der forskellige grader af skadevirkninger hos børn?

Der er flere forskellige faktorer, som er bestemmende for, i hvilken grad børnenes psykiske udvikling skades.

- *Alder.* Jo yngre børnene er ved misbrugets begyndelse, jo værre bliver skaderne.
- *Omfang og hyppighed.* En afgørende faktor er også, hvor alvorlige krænkelserne er, samt hvor ofte de finder sted.
- *Magtanvendelse.* Graden af vold og trusler herom er afgørende.
- *Hemmelighed.* Graden af overgrebets hemmeligholdelse har stor indflydelse på de efterfølgende skadevirkninger.
- *Tilknytning.* Jo tættere tilknytning krænkeren har til barnet, jo værre bliver skaderne. Dvs. er det en primær omsorgsperson, der krænker barnet, eller er det en fremmed.
- *Aldersforskel.* Afgørende er også, hvor stor aldersforskellen er mellem barnet og dets krænker.
- *Forældrefigurer.* Hvis barnet ikke oplever forældrefigurerne som værende beskyttende, vil skaderne være større. Det kan handle om, at barnet oplever enten ikke at blive troet på eller passet på.

8. Hvilke reaktioner ses hos voksne som følge af seksuelle overgreb?

Voksne, der er udsat for et seksuelt overgreb som voldtægt, vil ofte i tiden derefter lide af forskellige krisereaktioner og andre psykiske vanskeligheder:

- *Genoplevelsessymptomer.* Den traumatiske hændelse kan for offeret genopleves i form af tanker, drømme eller livagtige sanseindtryk, uden at personen kan kontrollere dem med viljens kraft. Sådanne flashbacks sættes enten i gang af noget udefra kommende som situationer, ting eller lyde, som minder om det oplevede, eller af noget indefra kommende som tanker, kropslige angstsymptomer eller "billeder" fra den traumatiske begivenhed.
- *Undgåelsessymptomer.* Ved genoplevelse kan personen bevidst eller ubevidst forsøge at undgå de tanker, situationer, samtaler, konkrete steder, aktiviteter eller mennesker, som bringer ubehagelige minder frem. Heraf følger en generel nedsat evne til at udtrykke følelser.
- *Symptomer på autonom irritabilitet.* Her vil personen have et generelt forhøjet alarmberedskab, hvilket igen medfører symptomer som søvnproblemer, irritabilitet, koncentrationsvanskeligheder, øget opmærksomhed på faresignaler samt overdrevne frygtreaktioner.
- *Vanskeligheder med socialt samvær.* Mange oplever, at det sociale samvær med andre mennesker præges af en konstant informationskontrol, fordi balancegangen mellem at fortælle for meget og for lidt om overgrebet er svær at finde. Hvad enten der fortælles meget eller lidt om overgrebet, oplever mange, at det er svært at få den betingelsesløse støtte, som de har brug for. I stedet for spørgsmål og gode råd efterlyses større rummelighed fra det sociale netværk. Der kan også være tale om et usynligt socialt stigma, hvor den enkelte kan føle sig anderledes, uforståelig og gennemsigtig i forhold til andre mennesker.
- *Sekundære symptomer.* Herudover vil voksne, der udsættes for seksuelle overgreb, efterfølgende kunne lide af sekundære symptomer. Disse symptomer handler om, at en førhen basal tiltro til livet bliver ødelagt. En sådan ødelæggelse kan omfatte a) en tro på at verden er god, hvilket involverer både begivenheder og andre mennesker, b) en tro på at verden er meningsfuld, dvs. kontrollerbar, forudsigelig og retfærdig, samt c) en tro på at selvet har en værdi.

9. Hvad er senfølger af seksuelle overgreb?

Voksne, der som børn har været udsat for seksuelle overgreb, vil ofte lide af såkaldte *senfølger*. Det er psykiske problemer og lidelser, som kan have alvorlige konsekvenser for personens livskvalitet.

- *Manglende tillid.* Da barnets tillid til de krænkende omsorgspersoner er blevet brudt, vil personen som voksen ikke kun opleve en manglende tillid til andre mennesker, men også til sig selv.
- *Mareridt og flashbacks.* Da børn ikke mentalt kan rumme et overgreb, vil de enten dissociere eller fortrænge. Ved dissociering vil børnene flygte ind i en fantasiverden, hvor de føler sig trygge. Børnene kan også reagere ved at fortrænge oplevelserne helt eller delvist. Sker der en delvis fortrængning, kan det medføre posttraumatisk stressforstyrrelse (PTSD), hvor barnet – og senere

også som voksen – i mareridt eller flashbacks genoplever de hændelser og følelser, der var forbundet hermed.

- *Depression og angst.* Mennesker, der har været seksuelt misbrugt, lider ofte af depression og angst.
- *Problematisk selvforståelse.* Da barnets grænser er blevet overskredet, vil personen som voksen være usikker på sine egne personlige grænser. Ligeledes kan den krænkede selvforståelse være præget af selvhad, afmægtighed og manglende selvværd.
- *Skyldfølelse.* I forbindelse med overgrebet vil barnet typisk være påført en skyldfølelse. Når barnet bliver voksent, kan det for mandens vedkommende eksempelvis give problemer med impotens. For kvinden kan skyldfølelsen handle om, at hun anklager sig selv for at have ladet situationen opstå.
- *Problemer med nærhed.* Ofte vil seksuelt misbrugte udvikle et negativt eller ambivalent forhold til nærhed og sex. De kan reagere ved at få et ufølsomt forhold til deres krop, og i deres kontaktform vil de eksempelvis anvende sex som et middel til at få omsorg eller anerkendelse hos andre.
- *Social isolation.* Typisk vil seksuelt misbrugte have svært ved at etablere og vedligeholde relationer til andre mennesker, da de som børn er blevet svigtet, hvorfor de har mistet tilliden til andre.
- *Rastløshed.* Mange mennesker, der har været seksuelt misbrugt, vil mangle en indre ro, hvilket betyder, at de kan have problemer med at forblive i deres job eller bolig i længere tid. Disse mennesker bliver ofte drevet videre af et behov for at undgå situationer, der vækker ubehagelige minder, eksempelvis offerrollen, der indebærer risiko for konflikter med omgivelserne.
- *Somatisering.* Somatisering er et begreb, der kan omfatte uforklarlige symptomer fra alle steder i kroppen. Det kan eksempelvis være muskelsmerter, føleforstyrrelser, synsforstyrrelser, svimmelhed, træthed, kvalme, fordøjelsesbesvær, vandladningsproblemer, ondt i maven, underlivsproblemer m.m. Somatiseringen kan i enkelte tilfælde være en langvarig kronisk sygdom, som kan gøre den enkelte person uarbejdsdygtig.